

El llegat orientalista de Josep Brunet i Bellet a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona

Jordi Vidal – Universitat Autònoma de Barcelona¹

1. Introducció

Aviat farà 10 anys que vàrem publicar un article dedicat a la figura de Josep Brunet i Bellet (Barcelona, 25 de març de 1818 – Barcelona, 17 de gener de 1905) (VIDAL 2012), pioner de l'Orientalística Antiga a Catalunya i autor de la primera síntesi escrita en català sobre història antiga del Pròxim Orient (BRUNET 1885). Ja aleshores teníem notícies de l'existència de documentació inèdita de Brunet dipositada a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (en endavant AHCB). Malauradament, aquella documentació encara no havia estat inventariada i no se'ns va permetre la seva consulta.² Ara, quasi 10 anys després, sí que hem pogut procedir a l'estudi preliminar del material llegat per Brunet a l'AHCB. El resultat d'aquesta primera aproximació és el catàleg dels materials que presentem tot seguit, uns materials que consisteixen bàsicament en la traducció al català de fonts primàries del Pròxim Orient Antic, a partir de les traduccions angleses publicades a la sèrie *Records of the Past*. A banda, algunes necrològiques de l'època apunten que Brunet va deixar més material inèdit: el volum 7 de la sèrie *Erros historichs*,³ diverses monografies sense títol i gran quantitat d'articles no publicats (ALADERN 1905: 3; FORT 1906: 2). Malauradament, cap d'aquells materials no es conserva al llegat de l'AHCB.

Val a dir que l'article sobre Brunet que esmentàvem abans es va publicar a la revista *Aula Orientalis*, fundada el 1983 pel nostre homenatjat, Gregorio del Olmo Lete. Serveixi aquest nou treball sobre Brunet com a modest reconeixement a la gran trajectòria del nostre molt estimat mestre.

1. Treball escrit en el marc del projecte de recerca "Origen de la Orientalística Antigua en España" (HAR2017-82593-P).

2. Correu electrònic de l'AHCB (10/06/2011).

3. Volum que estava dedicat a l'origen de les religions. El propi Brunet va donar els motius que el portaren a renunciar a la seva publicació: "Tinch desde fa molt temps bon número de notas sobre los orígenes de las Religions y lo curs y variacions d'algunas d'ellas. Me havia proposat férne un resúmen general y publicarlo, pero, l'assumpto es massa relliscós y he cregut convenient deixar-ho correr" (BRUNET 1900: 9).

2. Aproximació a la figura de Josep Brunet i Bellet

Si analitzem la primera meitat de la vida de Brunet, el cert és que no trobem indicis de la seva posterior vocació orientalista. De formació bàsicament científica, va estudiar Química, Física, Comerç i idiomes moderns (anglès i francès) a la Reial Junta de Comerç de Catalunya, tot i que, és cert, també estudià humanitats al Seminari Conciliar de Barcelona. Un cop finalitzada la seva etapa de formació, es va convertir en un empresari de renom a la Barcelona noucentista, gràcies a l'empresa tèxtil *Brunet y Serrat*, que fundà amb Josep Serrat i Borràs el 1851, i que destacà per haver introduït a la Península Ibèrica la primera indústria mecànica de teixits de fil de lli.⁴

Amb tot, al voltant dels 65 anys es va retirar del negoci per dedicar-se de ple als estudis històrico-arqueològics i a la creació de la seva biblioteca particular, una de les més importants de la Barcelona finisecular. De fet, al número 2 del *Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya* es publicava un breu article on es descrivia la visita que, el 14 de febrer de 1892, alguns membres del CEC van fer a la biblioteca de Brunet, situada al seu domicili particular (Passeig de Gràcia 81, Principal). Allà s'informava que la biblioteca estava formada per uns 1500 volums, dels quals, 30 eren de temàtica assiriològica (amb llibres de Layard, Place, Lenormant, Rawlinson, Smith, etc.) i 45 d'egiptologia (amb obres de Champollion y Mariette, entre d'altres) (ANÒNIM 1892).

Fou a partir d'aquelles obres que Brunet va escriure els seus llibres relacionats amb el Pròxim Orient Antic, destacant *Egipte, Assyria y Babilonia* (Barcelona 1885), *Ni arios ni indo arios* (Barcelona 1889) i *Los Hetheus* (Barcelona 1900). És evident que Brunet no disposava de la formació acadèmica necessària per poder fer aportacions originals de valor científic sobre aquells temes. Ell mateix reconeixia que els seus llibres consistien bàsicament en un recull dels temes que considerava més destacats a partir de les seves lectures:

“No fem historia y molt menos crítica y si solzament pendrer nota de lo que més nos ha impresionat en nostres ratos de lectura y de las ideas que per conseqüencia nos han ocorregut” (BRUNET 1885: 84).

Encara més explícit es mostrava en el paràgraf següent, on de nou reconeixia que la seva manca de formació especialitzada li impedia fer aportacions originals als temes que tractava. No obstant, i malgrat admetre la seva dependència respecte a l'ús de fonts secundàries, notava que aquest era un problema molt estès a l'estat espanyol. El subdesenvolupament dels estudis històrico-arqueològics impedia l'aparició d'especialistes sobre la matèria, fet que obligava a haver de recórrer a bibliografia estrangera:

“Aixís com may he tingut pretensions de literat, tampoch las he tingudas de sábi, y menos de philosóph, per lo que no me dono vergonya de confessar, que en tot lo que dich en aquesta colecció de notas poca cosa hi ha de ma cullita, que casi tot es extret, copiat y traduit d'obras de verdaders sábis, pero sábis extrangers,

4. *La Vanguardia* 06/01/1892, p. 6.

perque de cullita de sábis y personas estudiosas, en los rams de Historia y Arqueología, en Espanya, vá molt escassa” (BRUNET 1900a: 10).

Amb tot, alguns analistes, a partir d'un estudi superficial dels treballs de Brunet, han aprofitat comentaris com aquests per menystenir el conjunt de la seva obra. Un exemple clar del que estem dient el trobem en l'entrada dedicada a Brunet a la *Gran Enciclopèdia Catalana*, on se l'acusava de “manca d'esperit crític” en els seus treballs històrico-arqueològics.⁵ Aquesta és una afirmació del tot inexacta, ja que Brunet mostrava sovint i de manera explícita el seu desacord amb els autors que utilitzava com a referència. Un exemple evident d'això el trobem en les seves crítiques al prestigiós assiriòleg anglès George Smith (famós, entre d'altres, pel seu desxiframent del relat del diluvi registrat a la tauleta XI del poema de Gilgameš),⁶ a qui acusava d'abusar en la cerca de paral·lelismes entre la Bíblia i els textos cuneïformes:

“L'afany de trovar concordancies ab la Biblia, ofusca moltas voltas als autors, fentlos dir cosas que no están en armonía ab los monumentos ni tampoch ab los documentos que produheixen” (BRUNET 1885: 94).

De fet, Brunet es va caracteritzar per defensar amb vehemència l'estudi autònom de l'assiriologia respecte del text bíblic. Aquella era una postura original, que s'allunyava del discurs hegemònic de l'època a l'estat espanyol, on les poques obres que abordaven temàtiques assiriològiques i egíptològiques ho feien des de posicions marcadament apologetiques (p.e. FERNÁNDEZ VALBUENA 1895-1901).⁷

Els seus coetanis, en canvi, si que van entendre i valorar la rellevància, sobretot pel seu caràcter pioner, de l'obra de Brunet. Serveixin com a exemple les paraules de Lluís Domènech i Muntaner, qui es mostrava convençut que els llibres de Brunet contribuirien a augmentar el baix nivell de l'educació històrico-arqueològica que identificava a Catalunya:

“Li dono las gracias per l'envio del nou tomo de la seva obra “Erros historichs”. N'hi llegit un bon tros ja. Es admirable lo copiosissim reculliment de datos exposats y fa bona falta que's llegeixan una mica. No's pot figurar los dibarats que en la materia se ensenyan encara ex-cathedra en Instituts y Escolars.”⁸

3. Catàleg del llegat de Brunet a l'AHCB

El llegat de Brunet a l'AHCB està format per tres capses que guarden un total de 23 plec. D'aquests, 22 contenen les traduccions al català dels principals textos del Pròxim Orient Antic, a partir de les versions angleses publicades a *Records of the Past*.⁹ Els 22 plec sumen un total de més de 3000

5. enciclopedia.cat/ec-gec-0012565.xml (consultada el 14/07/2020).

6. Sobre la figura de George Smith, vegeu, entre d'altres, DEAN 2004 i WALKER 2009-2011.

7. Sobre aquesta qüestió vegeu FERNÁNDEZ MARCOS 2001: 130ss.

8. Carta 7, de 21 d'octubre de 1889; Ms. 3949. Biblioteca de Catalunya.

9. L'altre plec conté el manuscrit d'un treball de Brunet presentat als Jocs Florals de 1894 (AHCB3-288 5D11-1/01).

quartilles manuscrites que recullen la traducció catalana de 16 dels 18 volums de les dues sèries de *Records of the Past*. Els únics volums que Brunet va deixar sense traduir van ser el cinquè i el sisè de la segona sèrie, publicats el 1891 i 1893 respectivament.

Els plecs estan distribuïts sense cap ordre evident al llarg de les tres capses esmentades. És per aquest motiu que en el nostre catàleg dels continguts dels 22 plecs que aquí ens ocupen, hem optat per crear un ordre nou, que no es basa en els números d'inventari de l'AHCB, sinó que està en funció de l'ordre de publicació de la sèrie anglesa original. A més, com veurem, aquest ordre coincideix quasi exactament amb els anys de traducció dels diferents textos per part de Brunet.

La majoria de les traduccions de Brunet les va escriure ja cap final de la seva vida, entre 1901 i 1904. L'única excepció són els plecs 8, 9, 16 i 17, datats el 1893. Per tant, queda clar que Brunet va dedicar els seus últims anys a aquesta ingent tasca de traducció de fonts històriques del Pròxim Orient Antic, abandonant quasi completament els altres treballs que l'havien ocupat anteriorment.¹⁰ No podem determinar, però, quin era l'objectiu que perseguia amb aquelles traduccions. Com mirarem de demostrar més endavant, sembla que Brunet no tenia la intenció de publicar aquells manuscrits. Més aviat es tractava d'un exercici intel·lectual que tenia com a objectiu satisfer el seu interès, pioner a casa nostra, per la història antiga del Pròxim Orient.

● PLEC 1

Signatura: AHCB3-288 5D11-1/02.

Nota a la portada del plec: —

Títol: Records of the Past. Traduccions catalanes de las traduccions inglesas dels Monuments assyris y egipcis publicats baix la aprobació de la Societat de Arqueología Bíblica. Volum I. Textos assyris. Jph Brunet y Bellet.

Data: 1902.

Text original: S. Birch (ed.), *Records of the past: being English translations of the Assyrian and Egyptian Monuments. Vol. 1: Assyrian Texts. Second Edition.* London: Samuel Bagster and Sons, 1875, pp. 1-132.

Continguts: Prefaci de la segona edició inglesa (pp. I-IV); Contingut (p. V); Inscripció de Rimmon-Nirari (pp. 1-3); Inscripció de Kammurabi [sic]¹¹ (pp. 4-7); Monolito. Inscripció de Samas-Rimmon (pp. 8-21); La inscripció sobre lo cilindre de Bellino comprenent los dos primers anys del regnat de Sennacherib (pp. 22-33); Inscripció de Sennacherib (p. 34-49);¹² Anyals de Assurbanipal, lo Sardanapals dels grechs (pp. 49-106); Inscripció de Darío en las rocas de Behistun (pp. 107-144).¹³

Comentaris addicionals: —

10. Així, entre 1901 i 1905, Brunet només va publicar dos articles (BRUNET 1901 i 1902), mentre que, per exemple, l'any 1900 va publicar dues monografies i quatre articles (BRUNET 1900a, b, c, d, e i f). Queda clar, per tant, que Brunet va deixar de banda altres tasques per dedicar-se de ple a la traducció de *Records of the Past*.

11. Al llarg de la traducció, Brunet utilitzà de forma inconsistent els noms de Kammurabi i Khammurabi, que és el que es fa servir al text original.

12. La numeració de les pàgines és errònia, ja que Brunet va passar de la p. 38 a la 29.

13. La numeració de les pàgines és errònia, ja que Brunet va passar de la p. 132 a la 139.

● PLEC 2

Signatura: AHCB3-288 5D11-1/08.

Nota a la portada del plec: Records of the Past. Part del tomo primer.

Títol: [Records of the Past. Traduccions catalanas de las traduccions inglesas dels Monuments assyris y egipcis publicats baix la aprobació de la Societat de Arqueologia Bíblica. Volum I. Textos assyris. Jph Brunet y Bellet].

Data: [1902].

Text original: S. Birch (ed.), *Records of the past: being English translations of the Assyrian and Egyptian Monuments*. Vol. 1: *Assyrian Texts. Second Edition*. London: Samuel Bagster and Sons, 1875, pp. 133-168.

Continguts: Exorcismes babilonichs (pp. 145-149); Testament particular de Sennacherib, rey de Assyria (pp. 150-151); Tauletas assyrias de contracte (pp. 152-156); Llegenda de Ishtar baixant al Hades-Infern?¹⁴ (pp. 157-166); Tauletas assyrias astronómicas (pp. 167-181); Lo calendari assyri¹⁵ (pp. 182-183); Pesos y midas assyris (pp. 184-185).

Comentaris addicionals: —

● PLEC 3

Signatura: AHCB3-288/5D11-3/02.

Nota a la portada del plec: Records of the Past. Egipte. Tomo VIII [sic].¹⁶

Títol: Records del passat. Ensaig de traducció lliure de la obra inglesa Records of the Past que [sic] la traducció en ingles dels textos dels monuments antichs de Assíria y Egipte publicats baix la aprobació de la Societat de Arqueologia Bíblica de Londres. Volum II. Textos egipcis. Segona edició inglesa. Per Joph Brunet y Bellet.¹⁷

Data: 1902.

Text original: S. Birch (ed.), *Records of the past: being English Translations of the Assyrian and Egyptian Monuments, Vol. 2: Egyptian Texts. Second Edition*, London: Samuel Bagster and Sons, 1875.

Continguts: Contingut (s.n.); Prefaci de la segona edició (p. I-II); Prefaci de la primera edició (pp. II-XIV); Inscripció de Una (pp. 1-10);¹⁸ Les instruccions del rey Amenemhat I á son fill Usertasen [sic] I. XII Dinastia (pp. 11-17); Anyals de Thothmes III. Lapidada estadística (pp. 18-24); Anyals de Thothmes III. Tauleta de Thothmes III. XVIII Dinastia (pp. 25-32); Anyals de Thotmes III. Relació

14. Brunet va introduir una modificació aclaridora al títol original, que era “The Legend of Ishtar descending to Hades”.

15. Brunet només va incloure una de les dues taules recollides en el text original, la relacionada pròpiament amb els mesos assiris. Va ometre, sense aclarir el motiu, la segona taula, que incloïa el nom dels mesos en accadi, la seva equivalència amb els signes zodiacals i la divinitat patrona de cada mes (p. 167).

16. Aquesta anotació és errònia, ja que el plec conté la traducció de la segona edició del volum 2 de la primera sèrie.

17. Brunet afegí la següent anotació: “Los altres tomos del Egipte foren traduïts en 1901”. En realitat l'únic volum amb data de 1901 és el 1/6 (plec 7, signatura AHCB3-288/5D11-2/06). És possible, però, que alguns dels plecs que es conserven sense data fossin de 1901.

18. Brunet va ometre l'apunt cronològic present al títol original: “VIth Dynasty”.

de la Batalla de Megido (pp. 33-61); Anyals de Thothmes III. Inscripció de Amen-Em-Heb (pp. 62-70);¹⁹ Tercer Papyrus Sallier. La guerra de Rameses II ab los Khita (pp. 71-87); La inscripció de Pianchi Mer-Amon, rey de Egipte. XXII Dinastia (pp. 88-120); Extracte de un lapide de Nefer-Hotep (pp.121-122); Viatges de un egipci per Syria, Phenicia, Palestina, etc. en lo sigle XIX a.C. De un papyrus del Museo Britanich (pp. 123-144);²⁰ Las lamentacions de Isis y Nephthys (pp. 145-154); Hymne á Amen-Ra (pp. 155-162); Cuento dels dos germans (pp. 163-184); Cuento de un princep sentenciat. De un papyrus del Museo Britanich (pp. 185-193); Calendari egipci (s.n.);²¹ Mesuras y pesos egipcis (s.n.).

Comentaris addicionals: —

● PLEC 4

Signatura: AHCB3-288/5D11-2/03.

Nota a la portada del plec: Records of the Past. Tomo III III.

Títol: Records of the Past. Ensaig de traducció catalana de la inglesa dels monuments egipcis y assyris. Publicada baix la protecció ó sanció de La Societat de Arqueologia Biblica de Londres. Volum 3. Textos assyris.

Data: Agost 1902.

Text original: S. Birch (ed.), *Records of the past: being English Translations of the Assyrian and Egyptian Monuments, Vol. 3: Assyrian Texts*, London: Samuel Bagster and Sons, 1874.

Continguts: Prefaci (pp. I-II); Contingut (s.n.); Primitiva historia de Babilonia (pp. 1-26); Tauleta de antigues lleys accadias (p. 27-32); Historia sincronica de Assyria y Babilonia (pp. 33-44); Anyals de Assur-Nasir-Pal – comunment Sardanapalo –²² (pp. 45-129);²³ Monolito. Inscripció de Salmanasar trobada en Kurkh (pp. 130-156); Inscripció de Esarhaddon (pp. 157-166); Segona inscripció de Esarhaddon (p. 167-184); Una liturgia accadia (pp. 185-191); Poesia sagrada assiria (pp. 192-198); Talismans y exorcismes assyris (pp. 198-204); Encisos babilonichs²⁴ (pp. 205-214).

Comentaris addicionals: —

● PLEC 5

Signatura: AHCB3-288/5D11-2/05.

Nota a la portada del plec: Records of the Past. T. IV.

Títol: Records of the Past. Traduccions de monuments egipcis y assyris. Per diferents autors. Volum IV.

19. La paginació és errònia, ja que Brunet va passar de la p. 67 a la 70. Amb tot, va identificar l'error i va afegir el següent aclariment: "Nota[:] los fulls 68 y 69 no faltan[,] hi ha un salt de numeració per haver pres lo 67 per 69".

20. La paginació és errònia, ja que Brunet va passar de la p. 125 a la 136. Amb tot, va identificar l'error i va afegir el següent aclariment: "Los fulls 126 á 135 no faltan, va esser un erro de numeració saltant deu numeros".

21. Brunet va ometre la taula de les dinasties egípcies recollida a les pp. 156-157 del text original.

22. Brunet modificà el subtítol original: "Sometimes called Sardanapalus".

23. La paginació és errònia, ja que Brunet va passar de la p. 79 a la 100. Amb tot, va identificar l'error i va afegir el següent aclariment: "No hi falta res, es relatiu a la numeració".

24. Brunet abreujà el títol original: "Ancient Babylonian charms".

Data: —

Text original: S. Birch (ed.), *Records of the past: being English Translations of the Assyrian and Egyptian Monuments, Vol. 4: Egyptian Texts*, London: Samuel Bagster and Sons, 1875.

Continguts: Prefaci (pp. I-III); Contingut (s.n.); Anyals de Thotmes III. La inscripció de Anebni (pp. 1-4); Anyals de Thotmes III. Inscripció de Aahmes (pp. 5-9); Anyals de Thotmes III. Obelisk de Lateran²⁵ (pp. 10-22); Obelisk de Ramses II²⁶ – Actualment en la plassa de la Concordia – (pp. 23-32); Tractat de pau entre Ramses II y los hittitas (pp. 33-44);²⁷ La tauleta de 400 Anys. XIX^a Dinastia (pp. 45-49); Invasió d'Egipte per los grechs durant la XIX^a Dinastia en lo regnat de Menephtah (pp. 50-68); Panegirich de Menephtah (pp. 69-71); La princesa enbruxada (pp. 72-88); Tauleta de Ahmes – N° 4017 Museo del Louvre – Epoca de Dario (pp. 83-85); Stela napolitana. Una inscripció del periodo persa (pp. 86-90); La inscripció grega de la pedra de Rosetta. La traducció francesa de M. Letronne (pp. 91-106); Anyals de Etiopia. La estela del somni (pp. 107-117); Inscripció de la reyna Madsenen, traduïda del text Egipci per Paul Pierret, conseqüador del Museo Egipci de Louvre (pp. 118-123); Anyals de Ethiopia. Estela de la excomunió (pp. 124-128); Himne a Osiris. Estela de Amen-em-ha, XVIII^a Dinastia (pp. 129-138); Himne al Nilo (pp. 139-150); Los solemnes funerals dels Egipcis (pp. 151-153); Lo Llibre de la Respiració²⁸ (pp. 154-165); Lo cuento de Setnau (pp. 166-192).

Comentaris addicionals: —

● PLEC 6

Signatura: AHCB3-288/5D11-3/08.

Nota a la portada del plec: Records of the Past. Primera meitat del vol. V.²⁹

Títol: Records of the Past. Traducció catalana de la traducció anglesa dels monuments assyris y egipcis publicats baix la sanció de la Societat de Arqueologia Biblica. Volum V. Textos assyris.

Data: 26 de novembre de 1902.

Text original: S. Birch (ed.), *Records of the past: being English Translations of the Assyrian and Egyptian Monuments, Vol. 5: Assyrian Texts*, London: Samuel Bagster and Sons, 1875.

Continguts: Contingut (s.n.); Prefaci (pp. I-III); Llegendes de la infancia de Sargina, primer rey de Agani (pp. 1-4); Inscripció de Tiglat Pileser I, rey de Assyria (pp. 5-33); Lo Obelisch Negre. Inscripció de Salmanasar II (pp. 34-152);³⁰ Tiglat Pileser II (pp. 159-164); Primitiva historia de Babilonia. Part

25. A la p. 12 Brunet utilitzà la forma “Letran”.

26. Malgrat que l'original transcriu el nom del rei com a Rameses, al llarg del text Brunet optà per la transcripció més habitual de Ramses.

27. Text publicat a BRUNET 1900a, 64-68 i BRUNET 1900d, 477-481.

28. Brunet transformà en singular el títol original: “The Book of Respirations”.

29. En realitat el plec conté tot el volum i no només la primera meitat.

30. La paginació és errònia, ja que Brunet va passar de la p. 46 a la 147. Amb tot, va identificar l'error i va afegir el següent aclariment: “lo cent fins al 177 no val”.

II. Continuació del volum III (pp. 165-141);³¹ Inscripció de Nabucodonosor (142-164);³² Inscripció de Neriglissar (pp. 165-169); Inscripció de Nabonidus, rey de Babilonia (pp. 170-175); Inscripció de Darío a Nakshi Rustam (pp. 176-180);³³ Hymne accadi a Istar (pp. 181-185); La guerra dels set mals esperit[s] contra lo Cel (pp. 186-189); Taulas de pronostichs, tretas per gossos y ~~auells~~ naixements³⁴ (pp. 190-200).

Comentaris addicionals: Al final de la traducció de la inscripció de Nabucodonosor, Brunet va afegir un comentari valoratiu de la mateixa: “Acabament de Nabucodonosor. Notable inscripció e interessant” (p. 164).

● PLEC 7

Signatura: AHCB3-288/5D11-2/06.

Nota a la portada del plec: Records of the Past. Volum VIe.

Títol: Records of the Past. Textos del[s] monuments assyris y egipcis posats en catalá seguint la traducció inglesa dels mateixos. Publicada per La Societat de Arqueologia Biblica de Londres. Volum VI. Textos Egipcis. Jph Brunet.

Data: 1901.

Text original: S. Birch (ed.), *Records of the past: being English Translations of the Assyrian and Egyptian Monuments, Vol. 6: Egyptian Texts*, London: Samuel Bagster and Sons, 1876.

Continguts: Contingut (s.n.); Prefaci (pp. I-II);³⁵ Inscripció sepulcral de Ameni. XII^a Dinastia (pp. 1-3); Inscripció de Aahmes, fill de Abana (pp. 4-12); Carta de Panbesa, contenint una relació de la ciutat de Rameses. XIX Dinastia (pp. 13-17); Anyals de Ramses III. XIX^a Dinastia. Conquistas en Asia (pp. 18-21); Anyals de Ramses III (pp. 22-95); Estela de la coronació (pp. 77-87);³⁶ La inscripció del governador Nes-Hor. Dinastia saita. En el Louvre (pp. 88-91); Estela del rey Horsiatef (pp. 92-104); Himne á Amen³⁷ (pp. 105-109); Inscripció de la destrucció de la humanitat (pp. 110-121); Text magich egipci. De un papirus del Museo Britanich (pp. 122-141); Lo cant del harpista (pp. 142-147); La historia de Saneha. Cuento egipci de la XII^a Dinastia (pp. 148-175); El cuento del jardí de flors. Historia de la vida social egípcia durant la XIX^a Dinastia (pp. 176-183).

Comentaris addicionals: La carpeta també inclou el manuscrit d’una obra de Brunet que no està relacionada amb la traducció de *Records of the Past*: “Lo Senyor de la Mort” (Brunet 1896).

● PLEC 8

Signatura: AHCB3-288/5D11-2/07.

Nota a la portada del plec: Records of the Past. Tomo VII. 1a part.

31. A partir de la p. 77, Brunet va corregir l’error que esmentàvem en la nota anterior. A banda, va repetir dues vegades la numeració de la p. 135.

32. La paginació és errònia, ja que Brunet va passar de la p. 142 a la 145.

33. La paginació és errònia, ja que Brunet va passar de la p. 177 a la 180.

34. En un primer moment Brunet va confondre el “births” original per “birds”, error que va esmenar tot seguit.

35. Brunet va numerar de manera errònia l’última pàgina d’aquest apartat. La paginació correcta hauria de ser I-III.

36. Brunet va iniciar la numeració d’aquest apartat a la p. 77 i no a la 96, com li pertocaria.

37. El títol original de l’apartat estava en plural, ja que inclou la traducció de dos himnes.

Títol: Records of the Past. Traducció catalana de la traducció anglesa dels antich[s] monument[s] de Assyria y Egipte – geroglífichs y cuneyformes. Volum VII. Textos assyris. Per Jph Brunet.

Data: Març de 1893.

Text original: S. Birch (ed.), *Records of the past: being English Translations of the Assyrian and Egyptian Monuments, Vol. 7: Assyrian Texts*, London: Samuel Bagster and Sons, 1876, pp. 1-84.

Continguts: Contingut (s.n.); Prefaci (pp. I-II); Inscripció de Agu-Kak-Rimi, un primitiu rey de Babilonia (pp. 1-5); La inscripció modelo de Ashur-Akh-Bal (pp. 6-13); Monolito de Ashur-Akh-Bal, rey de Assyria (pp. 14-18); Los anys de Sargon (pp. 19-85);³⁸ Inscripció de Sennacherib sobre de un Toro, 705-681 A.C. (pp. 86-95); Una pregaria y una visió dels anys de Assurbanipal, rey de Assyria (pp. 96-100); Senkereh, inscripció de Nabucodonosor (pp. 101-104); Inscripció de Nabucodonosor en Birs-Nimrut (pp. 105-109); Textos susians (pp. 110-115).

Comentaris addicionals: —

● PLEC 9

Signatura: AHCB3-288/5D11-3/01.

Nota a la portada del plec: Records of the Past. Tom. VII – II part.

Títol: [Records of the Past. Traducció catalana de la traducció anglesa dels antich[s] monument[s] de Assyria y Egipte – geroglífichs y cuneyformes. Volum VII. Textos assyris. Per Jph Brunet].

Data: [Març de 1893].

Text original: *Records of the past: being English Translations of the Assyrian and Egyptian Monuments, Vol. 7: Assyrian Texts*, London: Samuel Bagster and Sons, 1876, pp. 85-170.

Continguts: Versió media de la inscripció de Behistun de Dario Histaspes (pp. 116-142); Tres fets assyris (pp. 143-148); Preceptes morals y polítichs babilonichs antichs (pp. 149-154); La revolta en lo cel (pp. 155-159); La llegenda de la Torre de Babel (pp. 160-162); La tauleta onze de las llegendas de Izdubar. La relacio chaldaea del Diluvi (pp. 163-179); Psalm penitencial accadi (pp. 180-185); Calendari dels sants babilonichs (pp. 186-198).

Comentaris addicionals: —

● PLEC 10

Signatura: AHCB3-288/5D11-3/03.

Nota a la portada del plec: Records of the Past. Volum VIIIe.

Títol: Records of the Past. Traducció del ingles de monuments assyris y egipcis, publicats, traduïts dels originals, per la Societat de Arqueologia Biblica. Volum VIII. Textos egipcis.

Data: —

Text original: S. Birch (ed.), *Records of the past: being English Translations of the Assyrian and Egyptian Monuments, Vol. 8: Egyptian Texts*, London: Samuel Bagster and Sons, 1876.

38. La paginació és errònia, ja que Brunet va passar de la p. 24 a la 35. Amb tot, va identificar l'error i va afegir el següent aclariment: "La numeració es saltada de 10 numeros. No falta res del text".

Continguts: Contingut (s.n.); Prefaci (pp. I-V); Fragment del primer papirus Sallier (pp. 1-5); Anyals de Ramses III. Lo gran papirus Harris. Continuació del vol. VI, p. 7[0] (pp. 6-82);³⁹ Abstracte de procediments criminals en un cas de conspiració en temps de Ramses III (pp. 83-98); Inscripcions de las minas d'or de Redesieh⁴⁰ y Kuban (pp. 99-119); Decret de Canopus (pp. 120-165);⁴¹ La gran stela Mendes. XXXI^e⁴² Dinastia (pp. 166-182); La lletania de Ra (pp. 183-225); Himne á Ra Harmachis (pp. 226-233); La inscripció de Darío en lo temple de El-Khargeh (pp. 234-246);⁴³ Alabansas del saber (pp. 247-259); Lo papirus de preceptes morals. XXXII^a dinastia (pp. 260-262).

Comentaris addicionals: —

● PLEC 11

Signatura: AHCB3-288/5D11-3/04.

Nota a la portada del plec: Records of the Past. Volum IX. Mes de la primera mitat del text.⁴⁴

Títol: Records of the Past. Ensaig de traducció catalana de la traducció inglesa dels monuments egipcis y assyris publicats per la Societat de Arqueologia Biblica de Londres. Tomo IX. Textos assyris.

Data: 9 de maig de 1903.

Text original: S. Birch (ed.), *Records of the past: being English Translations of the Assyrian and Egyptian Monuments, Vol. 9: Assyrian Texts*, London: Samuel Bagster and Sons, 1877, pp. 1-95.

Continguts: Contingut (s.n.); Prefaci (pp. I-III); Gran inscripció en lo palau de Khorsabad (pp. 1-28); La inscripció Baviana de Sennacherib (pp. 29-38); Inscripció de Merodach Baladan III (pp. 39-44); Anyals de Assurbanipal, continuació del vol. I – Text del cylind[r]o B – (pp. 45-75); Inscripcions de monarcas persas – Corpus Inscriptionum Persicarum – (pp. 76-93); Documents publichs babilonichs concernents á personas particulars (pp. 95-101).

Comentaris addicionals: —

● PLEC 12

Signatura: AHCB3-288/5D11-1/06.

Nota a la portada del plec: Ensaig de traducció Catalana. Tomo X de “Records of the Past”.

Títol: Records of the Past. Records del Passat. Tomo X.

Data: —

Text original: S. Birch (ed.), *Records of the past: being English Translations of the Assyrian and Egyptian Monuments, Vol. 10: Egyptian Texts*, London: Samuel Bagster and Sons, 1878.

39. La numeració és errònia, ja que Brunet passà de la p. 77 a la 80.

40. Al llarg de l'apartat Brunet va transcriure de forma inconsistent aquest topònim, alternant Rhedesieh (la forma usada en el text original) i Redesieh.

41. La paginació és errònia, ja que Brunet va passar de la p. 129 a la 160.

42. Brunet copià malament el text anglès original, que datava aquesta estela de Ptolemeu II Filadelf a la “XXXIInd Dynasty”.

43. Brunet va numerar la p. 238 com a 338, i va repetir dos cops la p. 245.

44. Al llegat de Brunet no consta l'existència d'un plec amb les traduccions corresponents a la segona part del vol. 9 de *Records of the Past*.

Continguts: Prefaci (pp. I-III); La stela de Iritsen (XI Dinastia) (pp. 1-5); La stela de Beka – En lo museu de Turin – (pp. 5-11);⁴⁵ Inscipcions de la reyna Hatasu (XVIII^a Dinastia) (pp. 12-23); Obelisk de Alexandria (pp. 24-30); Inscipcio de Haremhebi en una estatua, á Turin (pp. 31-40); Antichs festivals del Nilo (pp. 41-49); Lo pastophoro del Vaticá – XXVI^a Dinastia – (pp. 50-60); Inscipcio del rey Nastosenen, XXXI Dinastia (pp. 61-77); Tauleta de Alexandro Aegus, fill de Alexandro-Mag[n]o (pp. 78-87);⁴⁶ Contracte de matrimoni en lo regnat de Ptolomeo Philadelpho – XXXI^a Dinastia – (pp. 88-92); Lo Llibre del Infern. Del sarcofago de Seti I. (pp. 93-164);⁴⁷ Lo papyrus magich de la colecció Harris (pp. 165-190); Las platicas de Horus á Osiris tretas del text del gran papyrus de Nebseni (pp. 191-196).

Comentaris addicionals: —

● PLEC 13

Signatura: AHCB3-288/5D11-3/06.

Nota a la portada del plec: Records of the Past. 1ª mitat del tomo XI.

Títol: Records of the Past. Traducció catalana de la traducció inglesa dels monuments assyris y egipcis. Publicada baix la sanció de la Societat de Arqueologia Bibli[c]a de Londres. Volum XI. Textos assyris.

Data: Agost de 1903.

Text original: S. Birch (ed.), *Records of the past: being English Translations of the Assyrian and Egyptian Monuments, Vol. 11: Assyrian Texts*, London: Samuel Bagster and Sons, 1878, pp. 1-84.

Continguts: Contingut [s.n.]; Prefaci (pp. I-III); Inscipcio de Rimmon-Nirari I, rey de Assyria – 1320 A.C. – (pp. 1-6); Record de una excursió de cassa de Tiglath-Pileser I. De allá los 1120 á 1100 Av.Cr. (pp. 7-11); Inscipcio de Assur-Izir-Pal (?)⁴⁸ (pp. 12-15); Inscipcio de Khorsabad⁴⁹ (pp. 16-25); Las inscipcions del harem de Khorsabad (pp. 26-28); Textos de la pedra de fundació de Khorsabad (pp. 27-35); Llegendas babilonicas trobadas en Khorsabat [sic] (pp. 36-38); Nebbi Yunus. Inscipcio de Sennacherib. De una pedra memorial trobada á Ninive (pp. 39-52); Lo oracle de Istar de Arbela (pp. 53-64); Tauletas assyrias de noticias (pp. 65-73); Textos refe[re]nts á la cayguda del imperi de Assyria (pp. 74-78).

Comentaris addicionals: —

● PLEC 14

Signatura: AHCB3-288/5D11-3/05.

Nota a la portada del plec: Records of the Past. 2ª mitat del tomo X [sic], primera serie.⁵⁰

45. La paginació és errònia, ja que Brunet va repetir dues vegades la p. 5.

46. Brunet modificà lleugerament el títol original, que era “Tablet of Alexander Aegus II, son of Alexander the Great”.

47. Brunet modificà lleugerament el títol original, que era “The Book of Hades (from the sarcophagus of Seti I.)”.

48. L’interrogant present a l’original assenyalava les dificultats per atribuir correctament la peça, coneguda com “l’obelisc trencat” i que, en realitat, correspon al rei assiri Aššur-bēl-kala (ca. 1073-1056 a.n.e.) (RIMA 2 A.0.89.7).

49. Brunet abreujà el títol original: “Bull Inscription of Khorsabad”.

50. En realitat el plec conté la traducció de la segona part del volum 11 de la primera sèrie.

Títol: [Records of the Past. Traducció catalana de la traducció anglesa dels monuments assyris y egipcis. Publicada baix la sanció de la Societat de Arqueologia Bibli[c]a de Londres. Volum XI. Textos assyris].

Data: [Agost de 1903]

Text original: S. Birch (ed.), *Records of the past: being English Translations of the Assyrian and Egyptian Monuments, Vol. 11: Assyrian Texts*, London: Samuel Bagster and Sons, 1878, pp. 85-168.

Continguts: Tauletas de Egibi (pp. 79-91); Defensa de un magistrat falsament acusat. De una tauleta del Museo Britanich (pp. 92-96); La ultima inscripció assyria (pp. 97-98); Antigua llegenda babilonica de la Creació – De Cuthah – (pp. 99-105); La destrucció de Sodoma y Gomorra. Relació accadia (pp. 106-107); Himne chaldeo al Sol⁵¹ (pp. 108-117); Dos himnes accadis (pp. 118-120); Encantaments assyris al Foch y al Aygua (pp. 121-125); Llistas de tributs assyris (pp. 126-131); Fragment assyri de Geografia (pp. 132-137);⁵² Proverbis y cansons accadis (pp. 138-141); Fragments assyris (pp. 142-149); La pedra moabita (pp. 150-154).

Comentaris addicionals: —

● PLEC 15

Signatura: AHCB3-288/5D11-3/07.

Nota a la portada del plec: Records of the Past. Tomo XII.

Títol: Records of the Past. Records del passat. Tomo XII.

Data: —

Text original: S. Birch (ed.), *Records of the past: being English Translations of the Assyrian and Egyptian Monuments, Vol. 12: Egyptian Texts*, London: Samuel Bagster and Sons, 1881.

Continguts: Prefaci (pp. 1-2); Lo llibre del Hades – Del sarcophago de Seti I – Continuació (pp. 1-43); Scarabeos de Amenophis III (pp. 44-48); Somni de Thothmes IV (pp. 49-56); La fundació del Temple del Sol á Heliopolis. Text poetich escrit sobre un rotllo de cuiro (pp. 57-63); Inscripció de Ameni-Amenemha (pp. 64-69); Inscripció de Chnumhetep (pp. 70-82); Vas de libacions de Osor-Ur. Guardat en lo Museo del Louvre n° 908 (pp. 83-87); La gran tauleta de Rameses II a Abu-Simbel (pp. 88-109); Saqueitg de tombas. XX^a Dinastia (pp. 110-130); Inscripció de la estatua de Bak-En-Khonsu – XIX^a Dinastia – (pp. 131-137); Lo papyrus I 371 de Leyden (pp. 140-145);⁵³ Inscripció sepulcral de Panehsi (pp. 156-162).

Comentaris addicionals: Brunet va ometre la traducció de l'últim apartat (índex de l'obra), tot i que va deixar constància de la seva existència: “Segueix lo indez [sic] alfabetich de lo contingut en los dotze tomos de la serie” (p. 162).

51. Brunet convertí en singular el plural del títol original: “Chaldean hymns to the Sun” (p. 119). A la p. 112, però, va corregir l'error.

52. La paginació és errònia, ja que Brunet va passar de la p. 133 a la 136. Amb tot, va identificar l'error i va afegir el següent aclariment: “Salta del [1]33 al 136”.

53. La paginació és errònia, ja que Brunet va passar de la p. 137 a la 140.

● PLEC 16

Signatura: AHCB3-288 5D11-1/07.

Nota a la portada del plec: Primera meytat dels Records del passat 2ª series.

Títol: Records del Passat. Traducció catalana de la traducció inglesa dels antichs monuments de Egipte y Asia Occidental. Nova Serie. Editada per A. H. Saice [sic]. Volum I.

Data: 21 d'octubre de 1893.

Text original: A. H. Sayce (ed.), *Records of the Past, being English Translations of the Ancient Monuments of Egypt and Western Asia, New Series*, Vol. 1, London: Samuel Bagster and Sons, 1888, pp. 1-85.

Continguts: Prefaci (pp. I-V); Taula del contingut (s.n.); Calendari assyri (s.n.); Tauletes dinasticas y cronicas dels babilonis (pp. 1-44); Las inscripcions de Telloh (pp. 45-89); Dotació de Sin-Gashid al temple E-Ana (pp. 90-96); Lamentacions de un erechita (pp. 97-99).

Comentaris addicionals: Brunet va ometre la p. XI de l'original. Es tractava d'una taula sobre la transcripció llatina de l'alfabet hebreu. Ell mateix aclaria el motiu: "Ab la equivalencia dels caracters hebreus y cuneiformes no hi entench res" (s.n.).

● PLEC 17

Signatura: AHCB3-288/5D11-2/02.

Nota a la portada del plec: Records of the Past / ~~Segunda~~ serie segona / Segona mitat del Tomo 1^r.

Títol: [Records del Passat. Traducció catalana de la traducció inglesa dels antichs monuments de Egipte y Asia Occidental. Nova Serie. Editada per A. H. Saice [sic]. Volum I].

Data: [21 d'octubre de 1893].

Text original: A. H. Sayce (ed.): *Records of the Past, being English Translations of the Ancient Monuments of Egypt and Western Asia, New Series*, Vol. 1, London: Samuel Bagster and Sons, 1888, pp. 86-175.

Continguts: Inscripció de Tiglath Pileser I, rey de Assyria (pp. 100-144); Historia assyria de la Creació (pp. 145-174); Historia babilonica de la Creació segons la tradició de Cutha (pp. 175-183); Processos y judicis babilonichs (184-194); Inscripció de Menuas, rey de Ararat, en llenguatge Vannich (pp. 195-198); La antigua inscripcio hebraica de Siloam (pp. 199-209).

Comentaris addicionals: Brunet va cloure el volum (p. 209) amb un comentari personal on valorava tant la inscripció de Siloam, que considerava falsa, com el conjunt del llibre, mostrant-se un cop més molt crític amb la tasca de Sayce:

"Are Jo

No trobo el perque d'aquesta suposada y falsa inscripció que no proba res al objecte que se proposaren los inventors ni tampoch val la pena del extens y difus preambul del Editor ple de conjeturas[,] suposicions y repeticions que no conduexen á res. Lo mateix fa ab las demes inscripcions que interpreta y comenta á sa manera de modo que no las dona importancia y la obra resulta una obra del Editor y no la traduccio de inscripcions assirias y egipcias de diferents autors com es la primera serie dirigida per lo sabi y memorable antiquari lo Dr. Samuel Birch."

● PLEC 18

Signatura: AHCB3-288/5D11-2/01.

Nota a la portada del plec: Records del passat. Primera mitat del tomo segon. Segona serie.

Títol: Records del Passat, traduïts de la traducció anglesa dels antics monuments de Egipte y Asia Occidental. Segona serie. Traducció de Joseph Brunet y Bellet. Volum II.

Data: Febrer de 1904.

Text original: A. H. Sayce (ed.): *Records of the past: being English Translations of the Ancient Monuments of Egypt and Western Asia. New Series, Vol. 2*, London: Samuel Bagster and Sons, 1889, pp. 1-97.

Continguts: Prefaci (pp. I-II); Contingut (p. II); Equivalencias de lletras hebraicas (p. II);⁵⁴ Inscripció de Uni, de la Sexta Dinastia (pp. 1-13); Las aventuras de Sinuhit, de la Dotzena Dinastia (pp. 14-61);⁵⁵ La llegenda de la expulsió dels hyksos (pp. 61-71); La estela de Thothmes IV, de la Divuitena Dinastia (pp. 72-85); Tauletas de Tel-El-Amarna referents á Palestina en lo sigle antes del Exodo (pp. 86-100);⁵⁶ La Inscripcio de Telloh (pp. 101-119).⁵⁷

Comentaris addicionals: —

● PLEC 19

Signatura: AHCB3-288 5D11-1/03.

Nota a la portada del plec: Records del Passat. Segona part del tomo segon de la segona serie de la traducció de “Records of the past”.

Títol: [Records del Passat, traduïts de la traducció anglesa dels antics monuments de Egipte y Asia Occidental. Segona serie. Traducció de Joseph Brunet y Bellet. Volum II].

Data: [Febrer de 1904].

Text original: A. H. Sayce (ed.), *Records of the past: being English Translations of the Ancient Monuments of Egypt and Western Asia. New Series, Vol. 2*, London: Samuel Bagster and Sons, 1889, pp. 97-208.

Continguts: [Continuació de La inscripció de Telloh] (pp. 120-128); Lo canon cronologich assyri (pp. 129-148); Inscripció modelo de Assur-Natsir-Pal (pp. 149-220);⁵⁸ Mostrars de correspondencia

54. Brunet abreujà notablement el títol original de l'apartat: “Equivalents of the Hebrew Letters in the Transliteration of Assyrian Names mentioned in these Volumes”. Com en altres ocasions, Brunet renuncià a traduir aquest apartat, justificant-ho de la següent manera: “No las poso porque no las entench ni crech necessarias”.

55. La paginació és errònia, ja que Brunet va passar de la p. 24 a la 35. Amb tot, va identificar l'error i va afegir el següent aclariment: “Del 24 traspasa al 35”.

56. Inclou les traduccions de EA 280 (pp. 92-93), EA 289 (pp. 93-94), EA 290 (pp. 94-95), EA 158 (pp. 95-97), EA 116 (pp. 97-100) i EA 39 (p. 100).

57. El títol original correcte era en plural (“The Inscriptions of Telloh”), quelcom lògic tenint en compte que es traduïen vuit inscripcions reials: RIME 3/1.1.6.2, 1.6.3 i 1.6.1 (p. 102), RIME 3/1.1.7.StA (pp. 103-104), RIME 3/1.1.7.StB (pp. 104-111), RIME 3/1.1.7.StC (pp. 112-113), RIME 3/1.1.7.StD (pp. 113-116), RIME 3/1.1.7.StF (pp. 116-119).

58. Brunet numerà la p. 158 com a 158-159-160, segurament per mirar de corregir un error en la numeració de la p. 161.

assyria (pp. 221-232); Himne al Sol-Ponent⁵⁹ (pp. 233-234); La pedra de Moab (pp. 235-243); Taula de las dinastias egipcias (pp. 244-245); Llista de reys de Assyria (pp. 246-248); Calendari egipci (p. 248).⁶⁰

Comentaris addicionals: —

● PLEC 20

Signatura: AHCB3-288/5D11-2/04.

Nota a la portada del plec: Primera mitat de volum III, segona serie de Records of the Past.

Títol: Records of the Past. Records del Passat. Traducció catalana de la traducció inglesa dels antics monuments de Egipte [y] Asia Occidental. Segona Serie. Editada per A. H. Sayce. Volum III.

Data: 1904.

Text original: A. H. Sayce (ed.): *Records of the past: being English translations of the ancient monuments of Egypt and Western Asia, New Series*, vol. 3; London: Samuel Bagster and Sons, 1890, pp. 1-54.

Continguts: Prefaci del ingles (pp. I-XVI); Taula del contingut (p. XVII); Equivalents de lletres hebraicas en la transliteració de noms assyris de aquest volum (p. XVII);⁶¹ Calendaris egipci y assyri (p. XVIII);⁶² Los preceptes de Ptah-Hotep (pp. 1-40); La filla del príncep de Bakhtan y lo esperit que la possehia (pp. 41-50); Hymne al Nilo (pp. 51-61); Cartas á Egipte de Babilonia, Assyria y Syria en lo sigle quinze A.J.C. (pp. 62-74).

Comentaris addicionals: —

● PLEC 21

Signatura: AHCB3-288 5D11-1/04.

Nota a la portada del plec: Records del Passat. Segona part de la traducció catalana de la inglesa del tomo tercer, segona serie.

Títol: [Records of the Past. Records del Passat. Traducció catalana de la traducció inglesa dels antics monuments de Egipte [y] Asia Occidental. Segona Serie. Editada per A. H. Sayce. Volum III].

Data: [1904].

Text original: A. H. Sayce (ed.): *Records of the past: being English translations of the ancient monuments of Egypt and Western Asia, New Series*, vol. 3; London: Samuel Bagster and Sons, 1890, pp. 55-131.

Continguts: [continuació de Cartas á Egipte de Babilonia, Assyria y Syria en lo sigle quinze A.J.C.] (pp. 75-101); Antichs preceptes de agricultura de Babilonia (pp. 102-113); La Casa India. Inscripció de

59. Brunet abreujà el títol original, que era “Akkadian Hymn to the Setting Sun”.

60. Brunet només va titular però no va transcriure el calendari egipci que trobem a la p. 208 del text original. El motiu el donava ell mateix a sota del títol: “No lo crech de cap utilitat”.

61. De nou Brunet va renunciar a traduir aquest apartat: “No hi entench res”.

62. Brunet va ometre la traducció d’aquest apartat amb el següent argument: “No los continuo porque no serveixen als que no se dedican al estudi de las llenguas corresponents ó á traduir textos de aquestos regnes”.

Nabucodonosor lo Gran (pp. 114-141); Tauletes de contracte relatives á Belshazzar (pp. 142-145); Los reys del Ararat (p. 146); Los reys de Persia (pp. 147-148).

Comentaris addicionals: —

● PLEC 22

Signatura: AHCB3-288/5D11-1/05.

Nota a la portada del plec: Records del Passat, volum IV, 2ª serie.

Títol: Records del Passat. Traducció catalana de la traducció inglesa dels antics monuments de Egipte y Asia Occidental. Segona serie. Editada la inglesa per lo Dr. A. H. Sayce. Volum IV.

Data: Agost de 1904.

Text original: A. H. Sayce (ed.), *Records of the past: being English Translations of the Ancient Monuments of Egypt and Western Asia. New Series, Vol. 4*, London: Samuel Bagster and Sons, 1890.

Continguts: Prefaci (pp. I-XII); Taula del contingut (s.n.); Equivalencias de las letras hebreas ab las assyrias en los noms usats en aquest volum (s.n.);⁶³ Vida oficial de un empleat egipci, de la tomba de Amen-em-heb a Thebas (pp. 1-13); Hymne á Osiris en la estela de Amon-Em-Ha (pp. 14-25); Historia sincronica de Assyria y Babilonia (pp. 26-39); Inscripcions de Salmanasar II (pp. 40-99); Inscripcio votiva de Assur-Natsir-pal (pp. 100-105); Inscripció de Rimmon Nirari III (pp. 106-109); Inscripció votiva (pp. 110-116);⁶⁴ Tauletes de contracte de Babilonia ab referencias historicas (pp. 117-132); La dedicació de tres babilonis al servey del Deu-Sol en Sippara (pp. 133-137); La gran inscripció de Argistis en la roca de Van (pp. 137-162); Inscripció monolítica de Argistis, rey de Van (pp. 163-166).

Comentaris addicionals: A l'última pàgina (p. 166) Brunet va consignar un comentari crític envers la tasca de Sayce: "En aquest volum hi ha moltes conjeturas, suposicions y repeticions pera posar de relleu la erudició del Editor".

4. Consideracions finals

A continuació presentem una taula on s'ordenen els diferents plecs i es posen en relació amb el text original de referència de *Records of the Past* i amb la data de la traducció. Aquesta ordenació del material permet extreure algunes conclusions interessants sobre el procés de traducció portat a terme per Brunet.

63. De nou, Brunet renuncià a traduir aquest apartat: "No hi entench res".

64. El títol original no era en singular, com apuntava Brunet, sinó en plural ("Votive Inscriptions"), quelcom lògic ja que l'apartat inclou la traducció de tres inscripcions reials neo-assíries: RIMA 2 A.0.101.28, RINAP 5/1 Ashurbanipal 60 i RIMA 2 A.0.101.57.

<i>Plec i signatura</i>	<i>Text original (Records of the Past)</i>	<i>Data</i>
● 1 – AHCB3-288 5D11-1/02	1/1 (primera part)	1902
● 2 – AHCB3-288 5D11-1/08	1/1 (segona part)	1902
● 3 – AHCB3-288/5D11-3/02	1/2	1902
● 4 – AHCB3-288/5D11-2/03	1/3	1902
● 5 – AHCB3-288/5D11-2/05	1/4	—
● 6 – AHCB3-288/5D11-3/08	1/5	1902
● 7 – AHCB3-288/5D11-2/06	1/6	1901
● 8 – AHCB3-288/5D11-2/07	1/7 (primera part)	1893
● 9 – AHCB3-288/5D11-3/01	1/7 (segona part)	1893
● 10 – AHCB3-288/5D11-3/03	1/8	—
● 11 – AHCB3-288/5D11-3/04	1/9 (primera part)	1903
—	1/9 (segona part)	—
● 12 – AHCB3-288/5D11-1/06	1/10	—
● 13 – AHCB3-288/5D11-3/06	1/11 (primera part)	1903
● 14 – AHCB3-288/5D11-3/05	1/11 (segona part)	1903
● 15 – AHCB3-288/5D11-3/07	1/12	—
● 16 – AHCB3-288 5D11-1/07	2/1 (primera part)	1893
● 17 – AHCB3-288/5D11-2/02	2/1 (segona part)	1893
● 18 – AHCB3-288/5D11-2/01	2/2 (primera part)	1904
● 19 – AHCB3-288 5D11-1/03	2/2 (segona part)	1904
● 20 – AHCB3-288/5D11-2/04	2/3 (primera part)	1904
● 21 – AHCB3-288 5D11-1/04	2/3 (segona part)	1904
● 22 – AHCB3-288/5D11-1/05	2/4	1904
—	2/5	—
—	2/6	—

Com es pot veure, Brunet va procedir de forma bastant sistemàtica a l'hora de traduir els diferents volums, seguint l'ordre de publicació de les dues sèries de *Records of the Past*. Les úniques excepcions són els volums 1/7 (plecs 8 i 9) i 2/1 (plecs 16 i 17), que va traduir el 1893, i el volum 1/6 (plec 7), que va traduir el 1901. No hem trobat cap indicatiu que ens permeti explicar per què va escriure aquells textos al marge de l'ordre cronològic que sí que va seguir a partir de 1902. En qualsevol cas, la línia cronològica dels plecs demostra que Brunet va dedicar prioritàriament els seus últims quatre anys de vida a aquesta tasca. La darrera traducció està datada a l'agost de 1904, tot just quatre mesos abans del seu decés. Per tant, podem concloure que l'única raó per la qual Brunet no va arribar a traduir els dos últims volums de

la sèrie no va ser el desinterès o les seves discrepàncies amb l'editor que veurem tot seguit, sinó la seva mort.⁶⁵

En general, les traduccions de Brunet segueixen de manera literal els originals anglesos. Això implica que la seva veu estigui del tot absent en la majoria dels textos. Un dels pocs apartats en els quals Brunet s'allunyava dels originals era en el de la transcripció dels noms propis. En aquest punt aplicà de forma bastant sistemàtica el criteri de mantenir la transcripció anglesa (p.e. Khamurabi), excepte en aquells casos en què els noms formaven part de la tradició bíblica. Llavors acostumava a abandonar el text original i a transcriure d'acord amb la versió de la Vulgata (p.e. Shalmaneser > Salmanasar, Nebuchadnezzar > Nabucodonosor).

L'altre moment en què la veu de Brunet es fa present és en les crítiques a Archibald H. Sayce, l'editor de la segona sèrie de *Records of the Past*. Especialment explícit es mostrava en l'apunt final del plec 17, on plantejava retrets molt durs a la tasca de Sayce, criticant sobretot el seu gust per oferir extenses introduccions als diferents textos. En opinió de Brunet, aquelles introduccions no ajudaven en absolut a la correcta comprensió dels textos traduïts. Les considerava difuses i plenes d'hipòtesis poc acurades. D'aquesta forma, creia, es traïa l'esperit original de la primera sèrie, editada per l'egiptòleg Samuel Birch,⁶⁶ i que aspirava a oferir traduccions "objectives" dels textos, suposadament lliures de distorsions interpretatives.

A més, cal remarcar que les crítiques de Brunet a Sayce no es van limitar a l'àmbit privat de les notes inèdites que aquí presentem. Fins i tot es va mostrar més contundent en el pròleg de la seva obra *Los hetheus*. Allà, després de lamentar la mort de l'editor de la primera sèrie, Samuel Birch, va criticar durament la tasca de Sayce, el seu successor, acusant-lo de tenir poca cura en la selecció dels textos traduïts, així com d'incloure algunes inscripcions sobre les quals Brunet, de manera errònia, mantenia sospites al voltant de la seva autenticitat (inscripcions de Meša i Siloam). Brunet tancava la seva diatriba contra Sayce fent-lo responsable directe de la desaparició de la segona sèrie de *Records of the Past* (BRUNET 1900a: 13).

En aquest sentit, val a dir que, efectivament, i tal i com intuïa Brunet, la figura de Sayce va estar sovint envoltada de polèmica. Primer catedràtic d'assiriologia del Regne Unit, Sayce conreà camps molt diversos dins de l'àmbit de la història antiga i la filologia: semitística comparada, filologia clàssica, estudis bíblics, teologia, epigrafia mediterrània, arqueologia egípcia, etc. (WORTHINGTON 2009-2011). Aquesta dispersió en la recerca així com algunes propostes arriscades i polèmiques (p.e. el seu intent de traduir les inscripcions ibèriques) li van acabar comportant un cert descrèdit, sobretot al final de la seva carrera, essent valorat més com a diletant que com a acadèmic (GUNN I GURNEY 2004: 160; VIDAL 2017).

Ens queda per aclarir quin era l'objectiu últim de les traduccions de Brunet. Com apuntàvem al principi, no hem localitzat cap nota seva exposant els motius pels quals havia emprès la tasca de traduir les dues sèries de *Records of the Past*. Amb tot, alguns indicis ens porten a concloure que mai no tingué la

65. Josep Aladern, a la seva nota necrològica sobre Brunet, confirmava que va treballar fins a l'últim moment en la traducció (ALADERN 1905: 3).

66. Per a una breu aproximació a la figura de Samuel Birch, vegeu, JAMES 2004 i BIERBRIER 2012: 59s.

intenció de publicar els manuscrits, més enllà de l'índex de l'obra i de la traducció d'un dels textos, que sí que van aparèixer com a apèndix a dues obres de Brunet (BRUNET 1900a: 64ss. i 1900d: 477ss.). El primer dels indicis el trobem en el fet que no traduís pràcticament cap de les abundants notes a peu de pàgina de l'edició anglesa. Un altre element que apunta en el mateix sentit són determinats comentaris colloquials consignats per Brunet en apartats de contingut tècnic, sobretot en aquells relacionats amb les normes de transcripció de l'hebreu i l'accadi. Sembla improbable que Brunet pretengués publicar un textos farcits de frases com “no hi entench res”.⁶⁷ Finalment, també cal apuntar que no hem trobat cap referència a la traducció de *Records of the Past* dins de la correspondència conservada de Brunet.⁶⁸ El fet que no esmentés aquest projecte en les seves cartes amb un dels seus editors habituals, Jaume Massó i Torrents, de nou ens dona un altre indici sobre la naturalesa privada d'aquells textos. No podem descartar, però, la possibilitat que Brunet abordés aquella tasca com un pas previ a la publicació d'una nova síntesi sobre història antiga del Pròxim Orient, que actualitzés la seva obra prèvia de 1885, tasca que hauria quedat estroncada per la seva mort. Segons una breu ressenya de la seva obra *Egipte, Assíria y Babilonia*, Brunet no havia quedat satisfet amb el resultat d'aquell llibre, fins al punt de fer retirar l'edició (Sardà 1889, 142). Aquest fet reforça la possibilitat de que, efectivament, la traducció catalana de *Records of the Past* estigués d'alguna manera relacionada amb la pretensió de Brunet d'escriure una nova síntesi més reeixida sobre la història del Pròxim Orient Antic.

En definitiva, i tal i com dèiem al principi del treball, l'extens llegat documental de Brunet a l'AHCB demostra que el seu interès pels estudis del Pròxim Orient Antic va ser sòlid i persistent en el temps, fins al punt de dedicar els seus últims anys de forma gairebé exclusiva a la traducció de fonts històriques de Mesopotàmia i Egipte.

La figura de Brunet, malgrat el seu caràcter pioner en l'àmbit de l'Orientalística Antiga a casa nostra, no es pot sostreure del context històric dins del qual es desenvolupà. Així, Brunet exemplifica a nivell històrico-arqueològic el corrent orientalista que recorria la Barcelona vuitcentista, fruit de la passió pel coneixement i la recreació d'aquelles terres llunyanes i exòtiques (BRU 2011). Les pintures orientals de Marià Fortuny, el *Dietari d'un pelegrí a Terra Santa* (1889) de Jacint Verdaguer, els treballs arqueològics d'Eduard Toda a Egipte o la creació del Museu Retrospectiu Franc-Egipci Japonès al Passeig de Gràcia (1897) són només alguns dels exemples d'aquest orientalisme barceloní finisecular, dins del qual l'obra de Brunet adquireix el seu sentit ple.

Per desgràcia, i malgrat l'existència d'aquest context històric favorable, el treball de Brunet va tenir un impacte escadusser i no va servir per generar un veritable interès per l'Orientalística Antiga a Catalunya. Més enllà d'alguns treballs i esforços meritoris però massa puntuals,⁶⁹ l'Orientalística Antiga

67. Plects 16 (s.n.), 18 (p. II), 20 (p. XVII) i 22 (s.n.).

68. Part de la correspondència rebuda per Brunet es troba a la Biblioteca de Catalunya: Mss. 2544 i 3919. Actualment estem treballant en l'edició del seu epistolari.

69. Ens referim, entre d'altres, a episodis com la breu obra assiriològica de Joan Rovira Orlandis (VIDAL 2014), l'intent de Francesc Cambó de crear una Escola Catalana d'Arqueologia Oriental (VIDAL 2016b), la tasca col·leccionista de Bonaventura Ubach i la fundació del Museu Bíblic de Montserrat (DÍAZ 1962; VIDAL 2015), la frustrada vocació egiptològica de Salvador Espriu (VIDAL 2016c) o la pretensió del Pare Enric Heras de crear a la Barcelona de postguerra l'anomenat Institut Ibérico-

catalana va ser pràcticament inexistent fins el darrer terç del segle XX, quan el nostre homenatjat, Gregorio del Olmo, mitjançant la creació de l'Institut del Pròxim Orient Antic de la Universitat de Barcelona, va aconseguir institucionalitzar la disciplina, com a mínim a nivell de recerca (VIDAL 2016a).

5. Bibliografia

- ALADERN, J. (1905). "En Joseph Brunet y Bellet." *Occitania* 3, pp. 2-3.
- ANÒNIM. (1892). "Visita a la Biblioteca del Sr. D. Joseph Brunet y Bellet." *Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya* 4, pp. 70-73.
- BIERBRIER, M. L. (2012). *Who Was Who in Egyptology*. London: The Egypt Explorations Society.
- BRU, R. (2011). "Orientalisme i clima intel·lectual a la Barcelona del Pare Ubach." A *Viatge a l'orient bíblic*. Barcelona: Institut Europeu de la Mediterrània, pp. 43-51.
- BRUNET, J. (1885). *Egipte, Assyria y Babilonia*. Barcelona: Imprenta la Renaixença.
- BRUNET, J. (1889). *Ni arios ni indo arios*. Barcelona: La Academia.
- BRUNET, J. (1896). *El Senyor de la mort: rondalla indiana*. Barcelona: Casa Massó i Casas.
- BRUNET, J. (1900a). *Los Hetheus. Notas criticas a propòsit d'un opúscul en que's tracta de si'ls hetheus colonisären Catalunya*. Barcelona: Jaume Vives.
- BRUNET, J. (1900b). *De les costumes dels homens e dels oficis dels nobles, sobrel joch dels escachs Jacobus, de Cessolis*. Barcelona: L'Avenç.
- BRUNET, J. (1900c). "Ases declarant en justícia (Llegenda Oriental)." *La Creu del Montseny* 43, pp. 11-12.
- BRUNET, J. (1900d). "Los hetheus. Notas criticas á propòsit d'un opúscul en que 's tracta de si 'ls hetheus colonisären Catalunya." *Revista de la Asociación Artístico-Arqueológica Barcelonesa* 18, pp. 417-432 i 19, pp. 433-489.
- BRUNET, J. (1900e). "Tornem als hetheus." *Revista de la Asociación Artístico-Arqueológica Barcelonesa* 21, pp. 647-653.
- BRUNET, J. (1900f). "Assumpto pera una novela o comedia." A J. B. Batlle, ed., *Calendari català pera l'any 1900*. Barcelona: L'Arxiu, pp. 119-121.
- BRUNET, J. (1901). "Lo Sol y la Lluna divinitats." A J. B. Batlle, ed., *Calendari català pera l'any 1901*. Barcelona: L'Arxiu, pp. 140-145.
- BRUNET, J. (1901). "Fires de santets y altres figures de terra cuyta, joguets y altres objectes á les portes y voltants dels temples." A J. B. Batlle, ed., *Calendari català pera l'any 1902*. Barcelona: L'Arxiu, pp. 88-93.
- DEAN, D. R. (2004). "Smith, George." A H. C. G. Matthew & B. Harrison, eds., *Oxford Dictionary of National Biography*, vol. 51. Oxford: Oxford University Press, pp. 127-129.
- DÍAZ, R. M. (1962). *Dom Bonaventura Ubach. L'home, el monjo, el biblista*. Barcelona: Aedos.
- FERNÁNDEZ MARCOS, N. (2001). "Un siglo de investigación bíblica en España, en los cien años de *Razón y fe*." *Razón y fe* 244, pp. 129-142.

Oriental (GARCIA-VENTURA & VIDAL 2012). Per a una panoràmica general de la història de l'Orientalística Antiga a Catalunya vegeu VIDAL 2016d.

- FERNÁNDEZ VALBUENA, R. (1895-1901). *Egipto y Asiria resucitados* (4 vols.). Toledo: Menor Hermanos.
- FORT, P. (1906). “Joseph Brunet y Bellet.” *Catalonia*, 11 d’agost de 1906, pp. 1-2.
- GARCIA-VENTURA, A. & VIDAL, J. (2012): “El Instituto Ibérico Oriental (1938-1941). Un intento de introducción de los estudios sobre el Oriente Antiguo en España”, *Archivo Español de Arqueología* 85, pp. 287-296.
- GUNN, B. & GURNEY, O. R. (2004). “Sayce, Archibald Henry (1845-1933).” A H. C. G. Matthew & B. Harrison, eds., *Oxford Dictionary of National Biography*, vol. 49. Oxford: Oxford University Press, pp. 158-160.
- JAMES, T. G. H. (2004). “Birch, Samuel.” A H. C. G. Matthew & B. Harrison, eds., *Oxford Dictionary of National Biography*, vol. 5. Oxford: Oxford University Press, pp. 798-799.
- SARDÁ, J. (1889): “La literatura catalana en 1888.” *La España Moderna*, enero-1889, pp. 133-149.
- VIDAL, J. (2012). “Josep Brunet i Bellet y el origen del interés por la Asiriología en Cataluña.” *Aula Orientalis* 30, pp. 372-380.
- VIDAL, J. (2014). “El *Enūma Eliš* y la Guerra Civil española. Aproximación a la figura de Joan Rovira Orlandis.” *Aula Orientalis* 32, pp. 355-365.
- VIDAL, J. (2015). “Nuevos enfoques y materiales para una biografía del P. Bonaventura Ubach.” *Aula Orientalis* 33, pp. 333-348.
- VIDAL, J. (2016a). *Historia del Instituto del Próximo Oriente Antiguo (1971-2012)*. Barcelona: Universitat de Barcelona.
- VIDAL, J. (2016b): “Salvador Espriu i l’Orientalisme Antic a Catalunya.” *Butlletí de la Societat Catalana d’Estudis Històrics* 27, pp. 359-385.
- VIDAL, J. (2016c): “La escuela de arqueología del Mediterráneo Oriental que no pudo ser. Aproximación a la figura de Josep Gibert i Buch.” *Archivo Español de Arqueología* 89, pp. 181-191.
- VIDAL, J. (2016d). “L’orientalisme antic a Catalunya.” *Afers* 85, pp. 605-630.
- VIDAL, J. (2017). “Archibald H. Sayce y la Arqueología Española.” A M. Ayarzagüena, G. Mora & J. Salas, eds., *150 años de historia de la Arqueología: Teoría y Método de una disciplina*. Madrid: Sociedad Española de Historia de la Arqueología, pp. 439-450.
- WALKER, C. (2009-2011), “Smith, George.” *Reallexikon der Assyriologie* 12, p. 584.
- WORTHINGTON, M. (2009-2011). “Sayce, Archibald Henry.” *Reallexikon der Assyriologie* 12, pp. 107-108.